

Públic jove contemplant una desfilada de les autoritats a Iquitos durant la festa nacional del Perú. Foto: Tino Soriano

EL CLUB DELS PATIDORS

Una completa dissecció del reportatge gràfic

TEXT TINO SORIANO

Tino Soriano és un dels fotoperiodistes més prestigiosos del nostre país. Al llarg dels darrers vint-i-cinc anys, mentre consolidava una trajectòria professional envejable, prenia notes del que veia, llegia i escoltava sobre la professió. Aquells apunts, amenitzats amb nombroses anècdotes, finalment s'han convertit en *Ayúdame a mirar. La biblia del reportaje gráfico (Photo Club)*, lectura imprescindible per conèixer els fonaments del fotoperiodisme actual. A continuació, reproduïm el primer capítol (Benvingut al club dels patidors) en què Soriano ens introdueix en l'estat actual de la professió.

—
“Una persona veu els graons; un fotògraf es fixa en els dibuixos de l'escala”

Antonio Espejo

L'any 1941, Eugene W. Smith, potser el reporter més prestigiós de l'època, feia balanç de la seva obra. Les seves fotografies eren molt apreciades, treballava per a *LIFE*, una de les publicacions més influents de tots els temps, viatjava pel món i era un testimoni privilegiat dels esdeveniments més importants en un període tumultuós. També estava ben pagat. No obstant això, les seves imatges no li satisfien. Per aquesta raó, va decidir abandonar la seva talaia de privilegi i va ingressar al Club dels Patidors.

Fotògrafs independents sense una nòmina a final de mes la continuïtat de la qual depèn de l'acollida del darrer projecte. Professionals amb el treball a la corda fluixa cada dia per causa de la irrupció de milions de competidors animats per les facilitats que, en aparença, ofereix la fotografia digital, disposats a treballar a qualsevol preu per fer-se un nom o per satisfer la seva vanitat a les xarxes. I també els que tarifien sota mínims per aconseguir un client..., totes aquestes alternatives estaven condemnades al fracàs, però han aconseguit enfonsar els preus, de manera

que cada vegada resulta més difícil viure de la fotografia.

Per ser un bon fotògraf, cal treballar vint-i-cinc hores al dia i caminar el doble que els altres, tal com recomanava Alex Webb, l'inimitable fotògraf californià de Magnum. El secret està en la persistència perquè, la fotografia, quan es contempla com una sortida professional, amaga una trampa subtil que alhora és molt cruel. A qui l'abraça amb la idea que és senzilla, convençut que només cal invertir en un equip amb prestacions, un ordinador potent i uns quants programes informàtics, caldria recordar-li que l'any 2017, segons

PER VEURE TOTES LES IMATGES PUJADES EN UNA SOLA JORNADA A LA XARXA CALDRIA BASTANT MÉS DE MIG SEGLE

un informe de la companyia InfoTrends, es van fer més de 1.200.000.000.000 imatges, és a dir 1,2 bilions, i que el creixement respecte a l'any anterior va ser de 100.000 milions de fotos (un 85% preses

amb smartphones). La competència és incommensurable, i als altres també els agradaria que el seu treball destaqués.

HIPERINFLACIÓ FOTOGRÀFICA

L'artista holandès Erik Kessels va voler materialitzar aquesta idea i va organitzar una instal·lació en el Fotografiemuseum d'Amsterdam reunint el milió i mig de fotografies que es penjaven en una sola jornada a Flickr. Dedicant-li un segon a cadascuna, el seu visionat ocuparia un dia i mig, però pensa que només a Facebook els usuaris han pujat 250.000 milions de fotos. No és intranscendent. L'any 2018, es compartien a la xarxa liderada per Mark Zuckerberg 350 milions d'imatges cada dia, més de 100 milions de fotos i vídeos a

Instagram, WhatsApp, Pinterest, Flickr, Twitter, Tumblr i Snapchat, a un ritme de 40.000 fotos per minut. Per veure totes les imatges pujades en una sola jornada a la Xarxa caldria bastant més de mig segle.

AMÈ, PRÀCTIC I CRÍTIC

Al llarg de les seves cinc-cents pàgines, *Ayúdame a mirar. La biblia del reportaje gráfico* (Photo Club) analitza, des d'un esperit crític diferents aspectes relacionats amb el fotoperiodisme. De lectura amena i allunyat dels habituals tecnicismes dels assaigs de fotografia, també respon molts dubtes dels aficionats a la fotografia i converteix el llibre, també, en un manual pràctic. L'autor, Tino Soriano, és fotògraf de la National Geographic Society, ha publicat en nombroses capçaleres, ha viatjat per tot el món i acumula guardons, a més de reconeixements, com ara un World Press Photo en la categoria d'Art, quatre Fotopress o el Premi Nacional de Comunicació de la Generalitat de Catalunya en la categoria de Premsa, que li van atorgar el 2018. Més informació a www.tinosoriano.com.

El conegut autor i crític Joan Fontcuberta defineix aquesta situació com “hiperinflació fotogràfica sense precedents en la història, contaminació visual i capitalisme de les imatges”. Aquesta realitat, segons el fotògraf català, ha canviat la nostra relació amb les imatges. I ja que aquestes són la via fonamental de relacionar-nos, els canvis també afectarien la nostra analogia amb el món, amb els altres i amb nosaltres mateixos. En l'actualitat, fer fotos és un joc de nens, i l'aparent facilitat d'aquesta pràctica és precisament la gran trampa. Calen anys de pràctica per adquirir un bon ull. Un professional, en realitat, no val més que el que aporta el seu últim reportatge, com diu una de les màximes fonamentals del fotoperiodisme.

Amb tot, les dificultats provenien de temps enrere: “La fotografia és un mitjà que presenta contradiccions formidables.

EN L'ACTUALITAT FER FOTOGRAFIES ÉS UN JOC DE NENS, I AQUESTA APARENT FACILITAT ÉS PRECISAMENT LA GRAN TRAMPA

És alhora ridículament senzill i d'una dificultat gairebé insuperable. És senzill, perquè els seus rudiments tècnics poden ser

dominats amb facilitat per qualsevol, amb només unes breus i senzilles instruccions. És difícil, perquè, mentre que la resta dels artistes comencen amb una superfície en blanc, sobre la qual gradualment va sorgint la seva creació, el fotògraf és l'únic creador d'imatges que comença amb el quadre complet. Les seves emocions, els seus coneixements i el seu talent nat queden determinats i fixats sense apel·lació en el moment en què prem l'obturador de la càmera”.

Amb aquestes conclusions justificava els conflictes de la fotografia Edward Steichen, un històric autor nord-americà que va néixer el 1879. I, sens dubte, tot i les innovacions tecnològiques, obtenir una bona imatge segueix sent molt complicat. Cent anys després de les reflexions de Steichen, es necessiten no només punts de vista originals i una habilitat fora del comú, sinó un pla consciencios de màrqueting per destacar en una jungla poblada per milers de milions d'imatges. Les circumstàncies

han canviat en els tres quarts de segle transcorreguts des que Eugene Smith va ingressar al “Club dels Patidors”.

Actualment la professió està en crisi, la premsa convencional s'ha ensorrat, molts mitjans han desaparegut i els assaigs que tanta fama van donar a Smith i als seus col·legues de la revista *LIFE*, encàrrecs de diverses setmanes o fins i tot mesos, s'han de resoldre en escassos dies, fins i tot en hores, amb la dificultat afegida d'un processat digital que gairebé sempre va a càrrec del mateix fotògraf. Només comptades publicacions es poden permetre el luxe d'assumir els costos que representa enviar un professional durant un període relativament llarg de temps per cobrir un tema. I, a més, hi ha corresponents a tot el món, localitzables amb facilitat a través d'Internet, capacitats per transmetre registres impecables sense incrementar els costos amb dietes, desplaçaments i amb la capacitat afegida de saber com sortejar els problemes logístics, el malson de qualsevol nouvingut. La majoria, a més que dominen l'idioma local, posseeix bons contactes i un excel·lent arxiu, són endimoniadament bons fotògrafs.

Les produccions costoses només se les pot permetre la televisió o algunes plataformes d'Internet. Són immediates, arriben a un major nombre d'espectadors, i els vídeos, compartits a velocitat de vertigen a través de les xarxes, mostren l'actualitat

en moviment i amb so real. Les hores que els nostres predecessors destinaven a les revistes il·lustrades es consumeixen en l'actualitat davant d'un monitor, un telèfon intel·ligent, una tauleta digital o qualsevol altre dispositiu dotat d'una pantalla hipnòtica. S'absorbeixen imatges des de tots els fronts, moltes relegades a la categoria d'un sol ús.

Les circumstàncies exigeixen un esforç excepcional per als que vulguin viure de la fotografia o ambicionen un progrés com aficionats. Davant aquesta allau de dades, no queda un altre remei que ser molt selectiu, però la capacitat del cervell és limitada. Entre els milions d'estímuls que ens bombardegen cada dia només uns pocs, els que realment activen les emocions, traspasaran el filtre del còrtex i

deixaran un rastre en la consciència. I aquí és on rau la clau per ser un bon reporter. Distingir entre allò superficial i allò rellevant és necessari per arribar més lluny que els altres. No hi ha tecnologia que superi l'impacte d'una bona foto, el producte

MALGRAT LES INNOVACIONS TECNOLÒGIQUES, OBTENIR UNA BONA IMATGE SEGUEIX SENT MOLT COMPLICAT

d'un ull ben entrenat per aconseguir plena diana en els sentiments. Les grans fotografies retenen l'essència i fixen l'instant.

El reportatge també és una activitat que suscita relacions d'amor i d'odi. És ingrati i magnífic alhora, perquè amb independèn-

cia que la trajectòria d'un fotògraf tingui un reconeixement públic o que només faci un parell de dies que hagi decidit canviar de feina i viure de les magnífiques postes de sol que tant li lloaven a les xarxes, no té més alternativa que seguir el camí dels elefants.

Per exercir aquesta professió, l'únic camí possible és reunir les millors imatges i mostrar-les. La

dificultat és que abans d'aconseguir qualsevol cita cal obtenir un grapat de bones fotografies, perquè els potencials clients no solen fixar data i hora sense escodri-nyar abans a Internet i comprovar com es desenvolupa l'aspirant. Un portal atractiu és imprescindible, tot i que és més que

La imatge d'una dona consolant un familiar ferit a les revoltes del Iemen va obtenir el World Press Photo del 2011. Foto: Samuel Aranda

La imatge de la petita Janela plorant mentre la policia registra a la seva mare a la frontera dels Estats Units va obtenir el World Press Photo 2019. Foto: John Moore

recomanable rematar la feina amb una entrevista personal i estar a l'altura de les expectatives generades. I és que els temps

ENTRE ELS MILIONS D'ESTÍMULS QUE ENS BOMBARDEGEN, NOMÉS DEIXARAN UN RASTRE EN LA CONSCIÈNCIA ELS QUE ACTIVIN LES EMOCIONS

han canviat des d'aquells anys feliços en què ser reporter era sinònim d'aventura.

Dos fotògrafs amb una biografia immillorable, Patrick Frilet i Yan Morvan, narren fa més de vint anys, a la introducció del seu llibre *Photo journalisme / Le guide*, com estava el negoci: "Nosaltres hem viscut els grans anys del fotoperiodisme, marcats pels diners fàcils que recompensava totes les bones idees: els encàrrecs i les garanties de les revistes fluïen, els fotògrafs

dispersos en els quatre racons del món vivien còmodament de la professió. Naturalment, seduïts per aquest tipus de vida aventurera, nombrosos joves fotògrafs es van llançar en aquest mercat.

Els seus somnis i ambicions es van esvaïr ràpidament. Situats davant d'una fèrria competència, sovint a l'interior d'una mateixa agència, i enviats a una carrera permanent per la foto, ells són avui en dia la generació dels "prem-botó": no és estrany veure cinquanta fotògrafs a la sortida d'un consell de ministres, i alguns són capaços de disparar fins a vint rodets per a cobrir una mateixa manifestació!". Vint rodets ..., set-cents fotos, avui dia sembla una broma vista la capacitat d'emmagatzematge de les targetes digitals.

En contrapartida, la fotografia és una de les professions més apassionants que existeixen. La seva grandesa l'expressava Larry Towell el dia que va guanyar el World Press Photo l'any 1994, un abans que Frilet i Morvan publicuessin la guia fotoperiodística: "En quin altre treball seria possible caminar sense destí, amb una càmera de fotos al coll i armat només amb l'interès personal i els nostres propis ulls?".

D'altra banda, el documentalisme posseeix una qualitat excepcional, i és que és per sobre de tot autobiogràfic. Cal situar-se al cor dels esdeveniments per registrar amb mestratge un esdeveniment. Les fotografies narren en paral·lel la vida de l'autor, el que va veure i on va estar, alhora que la història del món que testimonia. Es fixa en com les imatges antigues mostren instants que van viure persones, la majoria ja mortes, perquè la

fotografia també satisfà una de les aspiracions de l'ésser humà: la immortalitat.

Recordem Alberto Korda per la imatge que va prendre del Che Guevara el 5 de març de 1960. Es trobava documentant el discurs de Fidel Castro quan el comandant va treure el cap a l'estrada i va quedar sumit uns instants en els seus pensaments, els justos perquè Korda impressionés dos negatius, un dels quals va elevar el Che a la categoria d'icona universal. Però també tenim la certesa que el fotògraf es trobava present en el mateix acte, a pocs metres del comandant argentí, perquè va ser l'autor de la icona. I els relacionem tots dos en aquest cúmul de circumstàncies. El fotògraf de l'agència VII Seamus Murphy va definir la fotografia com "una part d'història i una part de màgia". Potser d'aquí vingui la fascinació que justifica l'interès de tants candidats per adherir un cop i un altre al Club dels Patidors, tot i els inconvenients que ara desgranarem. Potser és que la fotografia és agrejolça i per això agrada tant a tots els públics.

L'ACTE DE FOTOGRAFIAR

Tot d'una, la fotografia, gràcies a la revolució digital, va perdre la seva condició d'activitat exclusiva per a iniciats, més propera a una diversió pròpia d'aprenents de druida, i ara és un passatemps popular que fins i tot un nadó de pocs mesos pot practicar, almenys si entenem fer una foto com el resultat de prémer un botó en un dispositiu tecnològic. Des del *selfie* fins a la possibilitat de compartir en temps real les relacions amb el món que el fotògraf ha teixit a les xarxes, l'univers digital ha fet realitat el proverbi que una imatge val més que mil paraules.

És clar que aconseguir un registre que compleixi amb aquestes qualitats ja és una altra cosa. Del que no hi ha cap dubte és que l'auge de la comunicació audiovisual a Internet ha guanyat la partida al llençatge escrit. Es llegeix menys, s'escriu menys, s'interacciona més i, sobretot, es fotografia a tort i a dret.

Aquests canvis han suposat la fi de moltes pràctiques professionals (el "ja em passaràs la foto" ha suplantat el "podries fer aquest encàrrec?") I, sobretot, ha propiciat que moltes administracions, poc sensibles a l'autèntic valor d'una bona imatge, organitzin concursos amb clàusules abusives per quedar-se amb els drets d'explotació del material rebut en

ACTUALMENT, ES LLEGEIX MENYS, S'ESCRIU MENYS, S'INTERACCIONA MÉS I, SOBRETOT, ES FOTOGRAFIA A TORT I A DRET

convocatòries de concursos a canvi de recompenses gairebé sense valor. També és cert que aquesta metamorfosi afavoreix que, actualment, des d'una taula de treball, el fotògraf pugui mostrar i enviar el material a qualsevol part del planeta en pocs minuts, tot prescindint de viatges, revelats, missatgeria, màquina d'escriure, paper, embolcall i segell.

No només la comoditat i la rapidesa afecten la fotografia contemporània. La visibilitat que ara posseeixen molts autors amb talent que resideixen en poblacions i països allunyats de les grans ciutats on es consolida la història del món també és un

MOLTS AFICIONATS CONFONEN LA FOTOGRAFIA AMB EL DISSENY GRÀFIC, ENLLUERNATS PER LES POSSIBILITATS DELS PROGRAMES INFORMÀTICS

avanç. Ja no cal disposar d'una oficina a Nova York, Londres o París. Si ets brillant i vius en un poblet de Catalunya o dels Andes, potser National Geographic et demanarà que treballis per a ells en lloc d'enviar un fotògraf des dels Estats Units per cobrir el tema.

Però molt de compte. Hi ha tres amenaces evidents en la fotografia digital. La primera és l'excessiva atenció, en el transcurs d'una presa d'imatges, al contingut que mostra el suport de la càmera. La con-

centració que requereix l'acte fotogràfic disminueix, la tensió desapareix, la ment es relaxa..., i mentre s'analitza l'histograma o es revisen els registres obtinguts, que no desapareixeran si no fas res perquè això passi, transcorren instants irrepetibles que escapen a la mirada del fotògraf distret. La segona, la tremenda informació sobre fotografia que, com deia, contenen les

xarxes. És possible dedicar moltes hores a visionar l'obra de múltiples autors, penjar imatges en innumbrables plataformes o xatejar

cada cinc minuts amb desconeguts que algú va postular que són els teus "amics" o que pertanyen a la teva "comunitat". Algú que, per cert, es va fer multimilionari amb aquesta idea. Però l'excés d'informació condueix a una inevitable pèrdua d'eficàcia quan no es gestiona adequadament.

L'últim risc és la tendència de molts aficionats a confondre la fotografia amb el disseny gràfic, enlluernats per les possibilitats estètiques dels programes informàtics. Que el paisatge és blanquinós i la foto no val res...? Doncs se li afegixen cinquanta punts de saturació, cinquanta de contrast i aconseguixes un document que recorda

vagament una posta de sol. És el mateix que succeeix quan a un rostre atrotinat pel pas de les dècades se li afegix una vulgar capa de maquillatge.

Per obtenir una bona foto, igual que per cuinar un plat memorable, necessites ingredients de qualitat. No et queda altre remei que recórrer al programari per modelar un arxiu raw que, per definició, és neutre i necessita de certs ajustos, ara bé, Photoshop i les seves variants no són la panacea que transforma raves en rodanxes de jabugo. "El retoc ideal —certifica el fotògraf Siqui Sánchez— és imperceptible". Ç